

Obsah

K souzvuku /Meinrad Walter/	6
I. Všem principálovým pišťalám můj srdečný pozdrav!	
<i>O varhanách a varhanících</i>	9
Johann Mattheson: <i>Kdo je varhaník?</i>	10
Johann Sebastian Bach: <i>Předmluva k Varhanní knížce</i>	10
Albert Schweitzer: <i>O hře na varhany</i>	11
Stefan Zweig: <i>Noční varhanní koncert</i>	11
Maarten 't Hart: <i>Mé oblíbené kusy</i>	12
Felix Mendelssohn-Bartholdy: <i>Dopis dvanáctiletého Felixe jeho učiteli varhan</i>	13
Robert Schumann: <i>Nezmeškej žádnou příležitost</i>	14
Martin Vogt: <i>Závod na dvoje varhany</i>	14
Charles-Marie Widor: <i>Jako filosof</i>	16
Louis Vierne: <i>César Franck improvizuje</i>	16
Olivier Messiaen: <i>Teologická duha</i>	16
Felix Mendelssohn-Bartholdy: <i>Lomozící varhanní hra</i>	17
Martin Luther: <i>Sáhni hbitě do kláves!</i>	18
Daniel Gottlob Türk: <i>Umění preludování</i>	19
Harald Schmidt: <i>Televizní hvězda se zkouškou „C“</i>	20
Petr Eben: <i>Můj osudový nástroj</i>	22
Jean Guillou: <i>Improvizování</i>	23
Slovník bratří Grimmů: <i>Definice varhaníka</i>	24
Ludwig Tieck: <i>Plné harmonie vzkvetly</i>	24

II. Varhany znějí

<i>Královský nástroj v básni</i>	25
Anonym: <i>Hádanka</i>	26
Friedrich Hebbel: <i>Slepý hráč na varhany</i>	26
Anonym: <i>S citem</i>	27
Angelus Silesius: <i>Duchovní varhany</i>	27
Friedrich Spee: <i>Cecílie – Oratio & meditatio</i>	27
Starý nápis na varhanách: <i>A hrej, jak lid zpívá</i>	27
Colombara: <i>Jednomu varhannímu mistru</i>	28
Hans Magnus Enzensberger: <i>Hluboké tóny v Libavě</i>	29
Hermann Hesse: <i>K jedné Bachově toccatě</i>	30
Reinhold Amann: <i>Pořádek</i>	31
Georg Britting: <i>Smrt jako hráč na varhany</i>	31
Theodor Fontane: <i>V údolí Ilse</i>	32
Georg Trakl: <i>Jaro v duši</i>	32
Ignaz Heinrich von Wessenberg: <i>Varhany</i>	33
Friedrich Rückert: <i>Lesní pobožnost</i>	34
Ludwig Uhland: <i>Varhany</i>	35
Christian Morgenstern: <i>Mocí opojení</i>	35
Alex Grendelmeier: <i>Červotoč</i>	36
Jakob Brandl: <i>Život jako hra na varhany</i>	37

III. Dnes konečně promluvil nový hlas

<i>Tajemství stavby varhan</i>	39
Johann Nikolaus Forkel: <i>Varhanní zkouška s Johannem Sebastianem Bachem</i>	40
Dom Bedos: <i>Co musí umět stavitel varhan</i>	40
Ernst Lissauer: <i>Hlas varhan</i>	41
Wulf Kirsten: <i>Gottfried Silbermann</i>	42
Oskar Walcker: <i>Krátký protokol o stavbě varhan</i>	43
Andreas Werckmeister: <i>Rozechvění (tremulant), vázání tónů a cimbálová hvězdice</i>	44

Legenda: <i>Joseph Gabler a vox humana ve Weingartenu</i>	45
M. Christoph Frick: <i>Lidské varhany</i>	46
Hans Haselböck: „ <i>Vřestízvuk</i> “, <i>zapomenutý varhanní rejstřík</i>	47
Hans Maier: <i>Avantgardistický experiment</i>	49
Nápis na varhanách: <i>Stupnice</i>	50
Karl Straube: <i>Dopis dceři</i>	51
Jacob Adlung: <i>Víno a hostina ke zkoušce varhan</i>	53
Arnolt Schlick: <i>Píšťaly by měly dobře intonovat</i>	54
Reiner Kunze: <i>Intonování</i>	54

IV. Schází-li totiž padouch, pak schází vzduch

<i>Šlapač měchů v akci</i>	56

Johannes Gillhoff: <i>Víře dochází dech</i>	57
Poznámka v novinách: <i>Anton Bruckner a šlapač měchů</i>	58
Heinrich Wismeyer: <i>Úlet o zádušní mši</i>	59
Hermann Klein: <i>Hra na varhany</i>	60
Hugo Hartung: <i>Muž nebeských větrů</i>	61
Peter Rosegger: <i>Varhany „mečí“</i>	61
Franciscus Nagler: <i>Co pomůže ten nejlepší varhaník?</i>	62

V. Adagio o tak dojemné něžnosti

<i>Varhanní scény v krásné literatuře</i>	63

Hermann Hesse: <i>Hra na varhany jako modlitba</i>	64
Thomas Mann: <i>Hannovo vyučování hře na varhany</i>	65
Karl May: <i>Hra na varhany na Rio de la Plata</i>	67
Joris-Karl Huysmans: <i>Monsieur Des Esseintes a jeho varhany pro ústa</i>	69
Carl Zuckmayer: <i>Při hrubé mši</i>	70
Robert Schneider: <i>Zázračná hra na varhany o velikonočním ránu</i>	71
Andreas Nohr: <i>Neplánovaná hra s přídávkem</i>	72
Jan Lurvink: <i>První hodina hry na varhany</i>	74

VI. Úder dětí, žen a varhan

O směsi šlechtických velkostatkářů

a jiném hraní na varhany 76

- Michael Praetorius: *Umělé zvíře* 77
- Max Reger: *Kvůli nedostatečné inteligenci* 77
- Náhrobní nápis: *Učiteli* 77
- Johann Wolfgang Goethe: *Varhany a ďábel* 78
- Legenda: *Samy od sebe hrající varhany* 78
- Gerard Bunk: *Příležitostné zakviknutí* 78
- Anonym: „*Hromobití*“ *abbé Josepha Georga Voglera* 79
- Johann Joachim Quantz: *Břídil u varhan* 80
- Johann Mattheson: *Směs šlechtických velkostatkářů* 81
- Otto Wangemann: *Fraškovité pištění*
aneb Kudrlinky ozdůbkové 81
- Daniel Gottlob Türk: *Laškování* 81
- H. W. Schonfeld: *Zneužitelné* 82
- Charles Burney: *Vox (non) humana v Haarlemu* 82
- Günther Anders: *Varhany – podfuk* 83
- Jean Françaix: *Akordeon* 83
- Theodor Fontane: *Harmonium* 84
- Gustave Flaubert: *Ze Slovníku přejatých myšlenek* 84
- Anekdota: *Reger a Straube* 84
- Hector Berlioz: *Žárlivé a netrpělivé* 84
- Reiner Kunze: *O žraloku a velrybě,*
kteří chtěli dělat hudbu 84
- Christian Morgenstern: *Varhanosy* 85
- Johann Mattheson: *Jak se J. S. Bach ucházel*
o místo varhaníka v Hamburku 85
- Gerold Späth: *Fantazie – hra na varhany* 86

VII. Nástroj všech nástrojů

K chvále varhan 88

Athanasius Kircher: *Nejobjemnější hudební nástroj* 89

Michael Prateorius: <i>Nástroj všech nástrojů</i>	89
Clemens Brentano: <i>Romance o růženci</i>	90
Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Varhany – moje vášeň</i>	90
Hans Maier: <i>Žádný větší pocit štěstí</i>	91
Wolfgang Bretschneider: <i>Nástroj s budoucností</i>	92
Hans Heinrich Eggebrecht:	
<i>Bachovo preludium a fuga</i>	93
Druhý vatikánský koncil: <i>Varhany v úctě</i>	94
Johann Gottfried Herder:	
<i>Varhany jsou obdivuhodnou stavbou</i>	94
Michel Cioran: <i>Metafyzické ohlasy</i>	94
Arnold Schönberg: <i>Aristokratické potěšení</i>	95
Thomas Mann: <i>Varhany a filosofie</i>	95
Christian Friedrich Daniel Schubart:	
<i>K srdcím mírící hra na varhany</i>	95
Helmut Bornefeld: <i>Chvála královně</i>	96
Fritz Usinger: <i>Konec</i>	97
VIII. Dodatky českého vydání	98
Adam Michna z Otradovic: <i>Staročeská třidcatina.</i>	
<i>Aneb slavnost Nanebevzetí Panny Marie</i>	99
Adam Michna z Otradovic: <i>Den svadební</i>	99
Adam Michna z Otradovic: <i>O slavném vzkříšení</i>	
<i>Pána Jezu Krista, Spasitele a Vykupitele našeho</i>	100
Adam Michna z Otradovic:	
<i>O nepoškvrněném početí blahoslavené Panny Marie</i>	100
Adam Michna z Otradovic: <i>Nuž andělíčkové</i>	100
Bedřich Bridel: <i>Co Bůh? Člověk?</i>	101
Jan Zahradníček: <i>Večer tříkrálový</i>	101
Vladimír Holan: <i>Triumf smrti</i>	101
Gertruda z Helfty: <i>Boží slovo zpívá</i>	102
Gertruda z Helfty: <i>Varhany Božského Srdce</i>	102
Joseph Guibert: <i>Trojice v podobě kláves</i>	103

Michal Altrichter: <i>Vyhledávám bělobu očištného sněhu</i>	103
Michal Altrichter: <i>Slova malebně hrála</i>	103
Jan Pavel II.: <i>Slova při žehnání varhan ve Vatikánu</i>	104
Benedikt XVI.: <i>Z rozhovoru s řezenskými kněžími</i>	104
Benedikt XVI.: <i>Z promluvy při svěcení řezenských varhan</i>	105
Benedikt XVI.: <i>Modlitba při svěcení varhan</i>	105
Prameny	107